

Ert datum
Enheten för juridik och handelsfrågor
Viktoria Lindberg Martinell
Direktnr: 033 17 77 45
E-post: viktoria.lindbergmartinell@swedac.se

Er referens
UD2022/14873
Utrikesdepartementet
ud.hi.remiss@gov.se

Remissvar avseende Förordning om förbud mot produkter som tillverkats genom tvångsarbete – (COM(2022) 453 final Förslag till EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING om förbud mot produkter som tillverkats genom tvångsarbete på unionens marknad)

Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (Swedac) ansvarar för frågor om teknisk kontroll, inklusive ackreditering och frågor i övrigt om bedömning av överensstämmelse samt för samordning av marknadskontroll, reglerad mätteknik och ädelmetallkontroll. Swedac har beretts tillfälle att yttra sig över ovan nämnda remiss.

Swedac välkomnar förslaget att förbjuda produkter på unionsmarknaden som tillverkats genom tvångsarbete. Swedac ser dock svårigheter i hur dessa produkter ska kunna identifieras och hur det ska kunna bedömas om produkten i något led har tillkommit genom tvångsarbete, då det kan förekomma långt ner i ett företags värdekedja. Behörig myndighet ska också kunna bevisa att produkten på något sätt har tillverkats genom tvångsarbete för att den ska kunna förbjudas. Det kan vara svårt då bedömning kan behöva göras i tredjeland, vilket kan stoppas genom både invändningar från staten i fråga eller den ekonomiska aktören.

Förhållande till marknadskontroll

Swedac ställer sig frågande till om marknadskontrollmyndigheterna bör ha en roll i tillämpningen av förordningen eftersom förslaget innehåller innehåll ligger långt ifrån marknadskontrollmyndigheternas nuvarande ansvarsområden. Vidare gäller förslaget för alla produkter som placeras, görs tillgängliga på unionsmarknaden eller exporteras. Det innebär även att den kompetens som idag finns på marknadskontrollmyndigheterna inte framstår som relevant i förhållande till vad förslaget omfattar. Det är teknisk kompetens om de produkter som omfattas av marknadskontrollansvaret som är marknadskontrollmyndigheternas styrka. Marknadskontrollmyndigheternas kompetens skiljer sig därmed mycket från den kompetens om mänskliga rättigheter, förvaltning av värdekedjor och processer för tillbörlig aktsamhet som krävs för den behöriga myndigheten som ska övervaka marknaden enligt förslaget. För att underlätta arbetet kan med fördel arbetet

¹ Ange denna beteckning vid all kontakt med Swedac i ärendet.

koncentreras till endast en behörig myndighet för att undvika ytterligare behov av samordning.

Enligt förslaget omfattas produkter även av arbetsprocesser relaterade till leverantörskedjan (artikel 2 f), vilket ligger långt ifrån marknadskontrollmyndigheternas nuvarande uppgifter. Snarast synes uppgiften handla om inspektion av arbetsvillkor, en uppgift som sett till uppgifterna för flertalet marknadskontrollmyndigheter ligger långt från deras verksamhet. Vid Europeiska kommissionens presentation av förslaget på ett möte den 30 september 2022 i unionsnätverket för produktöverensstämmelse (EUPCN) uttalade kommissionen även att det troligtvis inte är marknadskontrollmyndigheter som ska utses som behörig myndighet utan snarare någon form av "labour inspectorate".

Skyldighet att lämna information

Enligt förslagets artikel 5.3 är en ekonomisk aktör skyldig att lämna information till den behöriga myndigheten vid utredning. Det behöver säkerställas att en sådan skyldighet att medverka i utredningen inte står i strid med rätten att inte medverka till utredning av egen brottslighet.

Inspektion i tredjeland

I artikel 5.6 finns krav på samtycke från en verksamhet för inspektion på plats då inspektionen görs i tredjeland. En förutsättning för att kunna genomföra inspektionen är dock att den stat i vilken verksamheten bedrivs blir informerad och inte har någon invändning. Då inspektionen får anses utgöra myndighetsutövning framstår det som motiverat med ett sådant förfarande. Swedac noterar dock att regleringen synes vara exklusiv. Om det finns möjlighet att få bistånd av den stat i vilken verksamheten bedrivs borde en sådan inspektion kunna genomföras utan samtycke, en möjlighet som med nuvarande skrivning framstår som utesluten.

Avvärdning av informations- och kommunikationssystemet ICSMS

Trots det ovan nämnda ser Swedac likheter med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1020 av den 20 juni 2019 om marknadskontroll och överensstämmelse för produkter och om ändring av direktiv 2004/42/EG och förordningarna (EG) nr 765/2008 och (EU) nr 305/2011, här benämnd EU:s marknadskontrollförordning. Det finns likheter med EU:s marknadskontrollförordning avseende tillämpningen av förordningen vad gäller användning av informations- och kommunikationssystem (ICSMS), hantering av produkter som kommer in på unionsmarknaden, upprättande av ett unionsnätverk osv. Möjligen kan ett visst informationsutbyte mellan de kommande utsedda myndigheterna enligt förordningen och de nuvarande marknadskontrollmyndigheterna vara av värde. Detta kan dock svårt att få till stånd med tanke på utformningen av förslagets artikel 25. Det bör övervägas om inte ett förslag som avser produkter i vart fall bör innehålla möjlighet för utbyte av information just om produktens överensstämmelse med gällande regelverk i andra delar än tvångsarbete. Särskilt som det inte framstår som långsökt att en så allvarlig brist som utnyttjande av tvångsarbete även kombineras med andra brister i tillverkningen.

Förslaget föreslår användning av det befintliga informations- och kommunikationssystemet ICSMS. Det är svårt att i nuläget se en naturlig koppling

gällande användning av detta system. Om inte marknadskontrollmyndigheterna kommer att kunna använda informationen ser Swedac ingen fördel med att informationen finns i ICSMS. Swedac ser dock att det kan underlätta att använda ett redan fungerande verktyg och det pågår redan ett arbete med automatisk dataöverföring från tullmyndigheternas system till ICSMS. Det finns dessutom en möjlighet att styra behörigheten för användning av olika delar av systemet. Då det inte finns några direkta beröringspunkter med marknadskontrollen kan användningen av ICSMS avseende förslaget med fördel göras i en egen modul. Olika moduler planeras redan i ICSMS (t.ex. för fri omsättning inom ramen för CSW-CERTEX). Det bör dock noteras att de myndigheter som idag använder systemet har synpunkter på att det finns en del att önska vad gäller användarvänligheten, vilket leder till en ökad administrativ börda för myndigheterna redan idag.

Sammantaget kan konstateras att det är svårt att utifrån regleringen se hur denna viktiga uppgift ska genomföras i praktiken. Att det är den utsedda myndigheten som ska göra en utredning som kan resultera i ett förbud att sälja en produkt är klart, att det kommer att kräva ett omfattande samarbete med olika internationella aktörer är också klart. Vad som kommer att krävas för att en produkt ska förbjudas och hur berörd myndighet ska få fram tillräckligt utredningsunderlag för att en sådan åtgärd ska anses som proportionerlig är dock svårt att bedöma.

Detta yttrande har beslutats av chefsjuristen Anette Arveståhl efter föredragning av utredaren Viktoria Lindberg Martinell. Biträdande avdelningschefen Anna Holmén och utredaren Robin Lundgren har deltagit vid den slutliga handläggningen av ärendet.

Kopia: ud.registrator@regeringskansliet.se